

8.3 Livet som et skuespil

Ifølge Goffman kan virkeligheden og den sociale interaktion bedst sammenlignes med et skuespil. I forsøget på at beskrive almindelige mennesker benytter Goffman en dramaturgisk metafor. Den sociale interaktion indbefatter kulisser og rekvisitter som for eksempel indretning af bolig, tøj og sproglig udtryksmåde. Der er tale om et skuespil, hvor man forsøger at overbevise tilhøreren eller den anden part om, at det, de ser, er virkeligheden. For Goffman er den enkeltes forståelse af virkeligheden baseret på en for-forståelse og nogle forventninger. Den enkelte har på forhånd en fornemmelse af, hvad der foregår, og hvilke spilleregler der gælder i mødet med andre. Denne for-forståelse tager udgangspunkt i, hvordan det plejer at være. Der gælder forskellige spilleregler, afhængigt af om man er til kammeratens 20-årsfødselsdag eller møder Odas 60-årsfødselsdag eller taler fortroligt med sin bedste ven, der lige har mistet en kæreste. Men vi har også en for-forståelse og nogle forventninger til sociale roller. Vi har på forhånd nogle forventninger om, hvordan pædagogen, læreren, lægen osv. agerer i deres sociale roller. Lægen, der er ansat på lægeklinikken, forventes at optræde på en måde, der giver indtryk af, at han gør alt, hvad der står i hans magt for at helbrede patienterne. Han skal udvise dygtighed, være rolig og

▲ Det sociale spil fungerer ifølge Goffman som et skuespil i et teater.

udvise forståelse. Pædagogerne skal give forældrene det indtryk, at børnene i institutionen lever i et trygt og stimulerende miljø. Pointen er ifølge Goffman, at vi i forbindelse med de sociale roller konstant prøver at leve op til forventningerne og for-forståelsen.

I sociale interaktioner, hvor den ene part bedømmes af den anden, indgår der ifølge Goffman to parter – den optrædende og publikum. For den, der optræder, er det vigtigt, at de præsenterer et bestemt virkelighedsbillede af dem selv, men for publikum er det omvendt. Pointen er nemlig, at også publikum betragter sig selv som optrædende, der skal give modparten et bestemt indtryk. Lærerne forsøger at leve op til de forventninger, der er til dem, men patienten finder sig jo ligeledes i en social rolle, hvortil der hører nogle bestemte forventninger. Der er også nogle forventninger til, hvordan patienten opfører sig i lægehuset eller på hospitalet, og der er forventninger til forældrene i børnehaven. I en social interaktion er alle parter således optrædende og publikum på samme tid.

Det sted, hvor de optrædende kan slappe af og ikke behøver at optræde, kalder Goffman **backstage**, mens stedet, hvor der optrædes, er **frontstage**. Når vi er frontstage, er vi genstand for andres opmærksomhed, og vi forsøger at tilpasse os de forventninger, der er til os, og de normer, der gælder på netop dette tidspunkt. Når vi er backstage, er det anderledes. Her skal vi ikke præsentere os selv over for andre. Det er nødvendigt for alle at have mulighed for at gå backstage. Her er det muligt at slappe af, og her er det muligt at forberede ens optræden. Hvis man har inviteret gæster, kan værterne sørge for, at "kulisserne" er i orden i form af borddækning, madlavning osv. Bag den **social virkelighed** gemmer der sig dermed en **privat virkelighed**, som muligvis afviger fra den sociale virkelighed. I forhold til den private virkelighed kan den sociale virkelighed være falsk. Måske er værtparret tæt på at blive skilt, eller måske er de i økonomiske problemer, men det er ikke sikkert, at det er det indtryk, gæsterne får, når værterne optræder ved middagselskabet. Goffman ønsker med disse overvejelser at understrege, at en "forestilling" kræver en form for "samarbejde" mellem deltagerne i en social situation. Alle forsøger at vedligeholde en konsensus vedrørende de normer og regler, der gælder i situationen. Vi forsøger at opretholde orden og harmoni. En optræden på den sociale scene har dermed to funktioner – det drejer sig om **selvpræsentation**, men det drejer sig ligeledes om at skabe og opretholde en **social orden**.

Skulle det ske, at publikum eller gæsterne får adgang til værternes backstage, vil de få adgang til fortrolige oplysninger, der kunne resultere i, at for-forståelsen eller illusionerne bliver ødelagt. Det vil vise sig for alle, at værterne er i dyb krise og skal skilles eller er nødsaget til at sætte huset til salg. Det overskud, som gæsterne blev præsenteret for under middagen, vil

blive afsløret som falskneri. Adgangen til backstage er som oftest kontrolleret. Det er ikke normalt, at gæster ved et middagselskab går ind i værtsparets soveværelse, hvor der muligvis ligger snavset tøj på gulvet og sengen ikke er redt. Samtidig er elevernes adgang til lærerværelset og patienternes adgang til lægernes kaffestue også kontrolleret. Hvorfor er det høfligt at banke på? Det handler ofte om at gøre det klart, at nu kommer man, og dermed får den anden part en mulighed for at gå fra backstage til frontstage. Læg i øvrigt mærke til, at backstage kan være forbundet med fysiske steder i form af soveværelse, lærerværelse eller kaffestue, men det er ikke nødvendigt. Lærerne kan også tale fortroligt, når de mødes på gangen, og dermed være backstage. Eller gæsterne kan vises rundt i huset og dermed også besigtige soveværelset. Fornemmelsen af at være et upassende sted kan dog medføre, at situationen bliver kort. Læreren går ind på lærerværelset, og gæsterne forsvinder hurtigt videre fra soveværelset.

Ifølge Goffman vil en del af skuespillet frontstage handle om at idealisere den sociale rolle. Der er forskellige muligheder for den optrædende til at idealisere rollen:

Idealisering af den optrædendes status. Her handler det om, at værtterne foregiver en højere status, end de ville få, hvis man så en udskrift af deres bankkonto. Der vil som oftest være tale om en idealisering i opadgående retning, men det modsatte kan også forekomme. En bistandsklient vil for eksempel være tilskyndet til at underdrive størrelsen af den økonomiske formue

Idealisering af de optrædendes motiver. Den optrædende foregiver at handle ud fra et etisk begrundet mål. Pædagogen foregiver, at det er den spontane glæde ved at være sammen med børnene, der er motivet bag handlingerne, selv om det måske snarere handler om samværet med kollegerne og lønnen

Idealisering af de optrædendes præstationer. De optrædende foregiver evner og færdigheder, som de ikke har.

Det hele handler om en bestemt virkelighedsopfattelse. Skulle det vise sig, at skuespillerne ikke er, som de foregiver at være, ændres virkelighedsopfattelsen, men i den forbindelse påpeger Goffman, at publikum langt hen ad vejen vil forsøge at beskytte de optrædende. Der findes en masse beskyttende praksisser. Publikum er villige til at overse oplysninger, der kan virke ødelæggende eller er pinlige for den optrædende.

Udfordringen er, at de sociale medier i en vis udstrækning netop visker skellet mellem frontstage og backstage ud. Vi deler eller bliver af og til tagget i situationer, som vi egentlig ikke ønsker bliver opdaget, når en arbejdsgiver eventuelt laver et baggrundstjek på de sociale medier – det offentlige og det private flyder sammen.

Den amerik
overvejelse
kendt for bl
at mennesk
rolle, som n
ligeledes, h
hvordan ele
opstår nye f
vores daglig
der i medie
ret paradok
Meyrow
andet inter
visuelle me
kende er en
for kommun
Meyrow
nikation, m
on, når kon
del af p
strukturer
når man kon
fortalte til v
man noget
og nære kar
relationer,
stede.

Der er if
tilgængelig
middle-ve
backstage
det private
får adgang
Denne seer
hjemme, m
mer os selv
så er man a
der tilkend

8.4 Selvpræsentation på de sociale medier – Joshua Meyrowitz

Den amerikanske forsker Joshua Meyrowitz bygger videre på mange af de overvejelser, som Goffman fokuserede på. Meyrowitz er medieforsker og er kendt for bogen "No Sense of Place" fra 1985. Meyrowitz understreger også, at mennesker konstant optræder. Over for publikum har man en bestemt rolle, som man aktivt forsøger at efterleve, men Meyrowitz undersøger ligeledes, hvordan medierne påvirker vores opfattelse af dagligdagen, og hvordan elektroniske medier skaber andre former for sociale relationer. Der opstår nye former for sociale relationer med mediernes markante indtog i vores dagligdag. For eksempel får seere følelsen af at kende dem, der optræder i medierne. Der bliver skabt intimitet med millioner, hvilket i sig selv er ret paradoksalt.

Meyrowitz beskæftiger sig i høj grad med de konsekvenser, som blandt andet internettet har for den mellem menneskelige kommunikation. De visuelle medier indebærer, at "scenen", som Goffman omtalte, ikke udelukkende er en fysisk lokalitet, men der er i høj grad også tale om en anden form for kommunikation, når det handler om internettet.

Meyrowitz fokuserer dermed ikke så meget på ansigt-til-ansigt-kommunikation, men er mere interesseret i, hvad der sker med den sociale interaktion, når kommunikationen bliver medieret – altså foregår gennem medier. En del af pointen for Meyrowitz er, at medierne er med til at ændre de sociale strukturer. Hvis man tilbringer et halvt år i udlandet, så var der før i tiden, når man kom hjem, noget, man fortalte til forældrene, og noget andet, man fortalte til vennerne. Medierne er med til at sløre dette billede. Nu skriver man noget på sin Facebook-profil eller på Instagram, som både forældre og nære kammerater kan læse. Medierne får dermed den betydning, at de relationer, som vi indgår i, ikke nødvendigvis er betinget af, at vi fysisk er til stede.

Der er ifølge Meyrowitz opstået nye backstage-områder, der er blevet tilgængelige for publikum. Meyrowitz opererer i den forbindelse med en middle-region, der er en blanding af Goffmans begreber om frontstage og backstage. Det handler med andre ord om, at linjen mellem det offentlige og det private bliver trukket et andet sted. Middle-region opstår, når publikum får adgang til den mere traditionelle backstage kombineret med frontstage. Denne scene foregår halvt privat/offentligt. Det er den scene, hvor vi er derhjemme, men for eksempel optræder på de sociale medier og dermed performer os selv. Hvis man sidder hjemme i sofaen og følger med i "Bagedysten", så er man som udgangspunkt backstage, men så snart man på de sociale medier tilkendegiver, hvem man holder med, så er man frontstage. Man agerer

Figur 8.2 Sammenligning af Goffman og Meyrowitz

MODEL

Goffman	Meyrowitz
Backstage Bag kulisserne Fristed og øvelokale Privathed	Deep backstage Lukket privathed Fristed og øvelokale
Frontstage På scenen Rollestyret adfærd Offentlighed	Middle-region Adfærd og blandede roller af privat og offentlig karakter Forward frontstage Offentlig og ceremoniel adfærd

Kilde: Stig Hjarvard: Det selskabelige samfund, Samfundslitteratur, 2003, s. 28.

på begge scener. Her befinder mange senmoderne individer sig det meste af tiden. Tænk for eksempel på familiefrier, hvor familiemedlemmer går mere op i at poste de rigtige billeder på Instagram end i at lægge mobiltelefonen til side og være helt backstage sammen med familien. Meyrowitz opererer for så vidt stadig med begreberne frontstage og backstage, men kalder dem **deep backstage** og **forward frontstage**. På trods af middle-region har vi som individer stadig mulighed for den totale privathed eller lukkethed over for omverdenen på den ene side eller den rene ”ceremonielle adfærd” på den anden side. Middle-region er for eksempel relevant i forbindelse med kendte og berømte mennesker i samfundet. Der er for eksempel en generel interesse for at kunne forholde sig til ”det personlige og private menneske” bag facaden, når man taler om folketingspolitikere. De har brug for at vise et menneskeligt ansigt.